

ЗНАЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НЕПЕРЕРВНОСТІ ОСВІТИ ПЕДАГОГІВ

Комунікативна компетентність керівника займає особливе місце у спрямуванні, організації діяльності педагогічних колективів, створенні умов для подальшого розвитку національної системи освіти та впливає на ділову активність, позитивний особистий імідж, конкурентоспроможність і репутацію навчального закладу, а також дозволяє максимально реалізовувати творчий потенціал працівників, забезпечувати наступність та неперервність освіти.

Ключові слова: комунікативна компетентність керівника, сучасна ділова взаємодія, комунікативна культура, комунікації в освіті, неперервна педагогічна освіта.

Коммуникативная компетентность руководителя занимает особенное место в устремлении, организации деятельности педагогических коллективов, создании условий для дальнейшего развития национальной системы образования и влияет на деловую активность, позитивный личный имидж, конкурентоспособность и репутацию учебного заведения, а также позволяет максимально реализовать творческий потенциал работников, обеспечивать непрерывность образования.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность руководителя, современное деловое взаимодействие, коммуникативная культура, коммуникации в образовании, непрерывное педагогическое образование.

The communicative competence of leader occupies the special place in aspiration, organization of activity of pedagogical collectives, conditioning for further development of the national system of education and influences on business activity, positive personal image, competitiveness and reputation of educational establishment, and also allows maximally to realize creative potential of workers, provide the following and continuity of education.

Keywords: communicative competence of leader, modern business co-operation, communicative culture, communications in education, pedagogical education.

Постановка проблеми. Сучасний стан системи ступеневої вищої та післядипломної освіти в Україні, європейський та вітчизняний досвід свідчать про наявність проблем, що постають сьогодні перед керівництвом і науково-викладацьким складом вітчизняних ВНЗ. Актуальним є пошук

перспективних шляхів вдосконалення змісту ступеневої вищої та післядипломної освіти в країні, поглиблення співпраці з відповідними рівнями системи освіти, зокрема, з середньою школою у контексті наступності змісту освіти на усіх її рівнях за схемою «школа-коледж-ВНЗ III-IV рівня акредитації». Характерною ознакою сучасних змін у системі української освіти є її реформування на засадах неперервності. Основними напрямками цього процесу є реалізація його в контексті особистісно орієнтованої освітньої парадигми, спрямованість на виконання державних освітніх стандартів і забезпечення наступності між окремими ланками освіти.

Суттєва модернізація системи освіти передбачає передусім оновлення управлінської діяльності керівників освітніх закладів.

Керівник навчального закладу відіграє в цьому процесі ключову роль.

Він знаходиться в центрі соціально-економічних та педагогічних перетворень, він координує, спрямовує працю педагогів, від його економічної грамотності, ініціативності, уміння приймати самостійні рішення стратегічного і тактичного характеру залежить ступінь успішної роботи закладу в цілому.

Актуальним на сьогодні є забезпечення якісної освітньої і комунікативної підготовки керівників, зростання гнучкості та мобільності післядипломної педагогічної освіти, посилення її гуманістичної спрямованості, забезпечення потреб як суспільства в цілому, так і окремих громадян в особистісному й професійному розвитку і становленні. Таким чином, формування комунікативної компетентності керівників освітніх організацій є актуальною проблемою психології та менеджменту, рішення котрої має велике значення не тільки для кожної конкретної людини, а й суспільства в цілому.

Виклад основного матеріалу. Проблема комунікативної компетентності в якості самостійного об'єкту дослідження виділилася відносно давно. Однак її значення настільки велике, що ця категорія сьогодні займає одне із провідних місць і є однією із базових категорій в управлінській, психологічній та педагогічній науках. Дослідженню організації сучасної ділової комунікації присвячено праці вітчизняних та зарубіжних науковців Завадського Й.С., Куніциної В.Н., Палехи Ю., Петровської Л.О., Сидоренко О.В., Ханта Д., Коттера Дж., Голмана Д., Бартрама П. та ін.

Комунікативна компетентність – це не просто навички застосування мовних і немовних засобів в конкретному контексті і ситуації спілкування, уміння ефективно впливати на співбесідника, а й уява про діяльнісну мету свого мовлення, усвідомлення комунікативного сенсу спілкування, творче володіння лексичним запасом і необхідними граматико-синтаксичними схемами, інтелектуальна готовність до прийняття мотивованого рішення про закінчення висловлювання [5].

Комунікативна культура – це все ж-таки культура керівника. Керівник навчального закладу – завжди комунікативний лідер. Особистість лідера суттєво відрізняється за своєю складністю, розвиненістю від будь-якого типу особистості. Це пов'язано з концентрацією в ній широкого спектру особистісних якостей. Керівник навчального закладу як "учитель учителів"

звертає на себе увагу дослідників, наслідком чого є, до речі, й той факт, що у розробленій в інституті педагогіки і психології професійної совіти АПН України систематизованій кваліфікації властивостей особистості управлінця нараховується більше трьохсот відповідних якостей. У зв'язку з цим, розуміючи комунікативну компетентність як складову загальної професійної культури особистості керівника навчального закладу, слід підкреслити її ключову, визначальну роль у здійсненні комунікації в управлінні.

Комунікація в управлінні – це обмін інформацією, в результаті якого керівник одержує інформацію, необхідну для прийняття ефективних рішень, і доводить їх до співробітників. Якщо комунікації налагоджені погано, рішення можуть виявитися помилковими, а люди неправильно зрозуміють, чого хоче від них керівник, і, нарешті, погіршиться спільна ділова взаємодія. Ефективність комунікацій часто визначає якість рішень і те, як насправді вони будуть реалізовані.

Розглядаючи спілкування як процес розвитку контактів, породжується потреба у сумісній діяльності, що передбачає сприйняття, розуміння партнера, безпосередній комунікативний процес та відпрацювання єдиної стратегії взаємодії.

Сучасна розвинута комунікаційна модель керівника навчального закладу більше нагадує двобічний потік інформації, де оцінюються якість її передачі, повнота, зміст, форма, що дозволяє не тільки швидко і правильно скласти картину про проблеми педагога, але й вибрати ділову стратегію і тактику, визначити параметри реалізації цілей, форми забезпечення наступності та неперервності освіти.

До основних аспектів ділової взаємодії належать способи управління процесом комунікацій. Це перш за все, уміння моделювати ситуацію, тобто формувати, прогнозувати її розвиток, враховувати суттєві фактори, що дозволяють поліпшити стан справи. Також це здатність виявляти необхідність змін, і бути готовим швидко реагувати на нові тенденції, гнучко приймати рішення в непередбачених обставинах, знаходити ресурси й можливості закріплення власної позиції, виграшу та досягнення успіху. Уміння впроваджувати стратегію в практику, конкретні дії, в контекст комунікації, систему договорів і аргументів доказу дозволяють вдало організувати і провести ділову комунікацію[8; 31].

Активне слухання менеджера спрямоване перш за все на формування і вирішення комунікативних завдань: діагностування, прогнозування, вироблення стратегії та програма індивідуального професійного зростання; в той час як пасивне - це зміна станів в процесі впливу комунікативних стимулів. Спроба чітко сприйняти сказане партнером, а також упевнитися в правильності свого сприйняття допомагає зосередити увагу на працівникові, «розговорити», почути і зрозуміти його. Однак такого результату можливо досягти лише у тому випадку, якщо активний слухач не тільки володіє відповідною комунікативною технікою, а й правильно її використовує.

Система післядипломної педагогічної освіти починає орієнтуватися на наступні завдання:

- ✓ подолання розриву між теоретичною і практичною підготовкою та перепідготовкою керівних кадрів, що працюють в навчальних закладах;
- ✓ формування управлінської компетентності;
- ✓ ознайомлення з новаціями в управлінській та педагогічній діяльності.

Система післядипломної педагогічної освіти та її основна складової - система підвищення кваліфікації, має ряд переваг при підготовці керівників організацій освіти у порівнянні з базовою професійною освітою:

- ✓ вона більш інтенсивна і гнучка щодо асиміляції в умовах соціально-економічних та техніко-технологічних процесів;
- ✓ має безпосередній двосторонній зв'язок з практикою, що дозволяє в оптимально стислі строки отримати освітній результат;
- ✓ забезпечує вертикальну інтеграцію між окремими етапами освіти, горизонтальну - між різними рівнями та предметами всередині окремих етапів;
- ✓ контингент, що навчається, здатний критично оцінювати технології та інновації, може безпосередньо брати участь в їх апробації, розвитку і реалізації;
- ✓ вдосконалює вміння вчитися з акцентуацією на особистий та професійний розвиток [2; 14].

Висновки. Вирішальними аспектами професіоналізму в управлінні визначають такі: комплекс знань, що дозволяє розпізнавати проблеми і знаходити способи і засоби їх вирішення; досвід управлінської діяльності; мистецтво управління, як уміння налагоджувати комунікативні зв'язки і формувати позитивний мікроклімат в колективі, організація управління – розподіл функцій, ставлення до роботи, технологія вирішення проблем, взаємодія ланок, інформаційне забезпечення.

Інноваційні зміни сучасного навчального закладу можливі за умов забезпечення високого рівня комунікативної компетентності керівника, оволодіння ним новим управлінським мисленням за рахунок цілеспрямованої підготовки до управлінської діяльності, безперервного підвищення професійної кваліфікації та самоосвіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василенко Н. В. Система підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до інноваційної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук / Василенко Н. В. ; ЦППО АПН України. – К., 2008. – 22 с.
2. Гуманізація вищої освіти : Філософські виміри : 36. статей за матеріалами IV Міжн. наук, практ. конференції. - Суми : Сум. ДУ, 2004. - 276 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг.ред. О.В.Овчарук. – К.: К.І.С, 2004. – (Бібліотека з освітньої політики). – 112 с.
4. Кравченко Л.М. Неперервна педагогічна підготовка менеджера освіти : монографія / Л.М. Кравченко. – Полтава : Техсервіс, 2006. – 420 с.

5. Новий тлумачний словник української мови: У трьох томах. Укладачі: В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. – Т.2. – К.: Видавництво „АКОНІТ”, 2005. – 875 с.

6. Огієнко О.І. Філософська концепція освіти дорослих. Н.Ф.Грундтвіга / О.І.Огієнко // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної освіти. – Харків: НТУ «ХП», 2008. – Вип.18 (22). – с. 3-9.

7. Онуфрієнко Г. Термін комунікація в поняттєвому вимірі й лінгвістичному контексті / Галина Онуфрієнко, Анастасія Черневич // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології» – 2010. – № 675. – С. 154–160. Доступ: http://www.nbuiv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Ukr_term/2010_675/34.pdf.

8. Осовська Г.В. Комунікації в менеджменті: курс лекцій / Осовська Г.В. - К.: Кондор, 2003. - 214 с.

9. Підготовка керівника середнього закладу освіти : навчальний посібник / за ред. Л.І. Даниленко. – К. : Міленіум, 2004. – 272 с.